

Florin STRETEANU

Daniel NIȚU

DREPT PENAL

Partea generală

Vol. I

Florin STRETEANU

Daniel NIȚU

DREPT PENAL

Partea generală

Vol. I

Universul Juridic

București

-2014-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2014, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
UNUIA DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STRETEANU, FLORIN

Drept penal : partea generală / Florin Streteanu, Daniel Nițu. - București :
Universul Juridic, 2014-

2 vol.

ISBN 978-606-673-526-1

Vol. 1. - Bibliogr. - ISBN 978-606-673-522-3

I. Nițu, Daniel

343(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

ABREVIERI

I. Termeni și expresii:

alin.	alineat
apud	citat după
art.	articol
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
C. Ap.	Curtea de Apel
B.J.	Curtea Supremă de Justiție, Buletinul jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul...
C. Cas.	Curtea de casație
C. Const.	Curtea Constituțională
C. Jud.	Revista „Curierul judiciar”
C.civ.	Codul civil (Legea nr. 287/2009, republicată)
C.civ. 1865	Codul civil anterior (din 1865)
C.D.	Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem
C.D.P.	Caiete de Drept Penal
C.E.D.O.	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C.pen.	Codul penal (Legea nr. 286/2009)
C.pen. 1969	Codul penal anterior (Legea nr. 15/1968)
C.proc.civ.	Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată)
C.proc.civ. 1865	Codul de procedură civilă anterior (din 1865)
C.proc.pen. 1969	Codul de procedură penală anterior (Legea nr. 29/1968)
C.proc.pen.	Codul de procedură penală (Legea nr. 135/2010)
C.S.J.	Curtea Supremă de Justiție
C.S.J. c9	Curtea Supremă de Justiție, Completul de 9 judecători
Cas. II	Înalta Curte de Casație și Justiție (română), secția a II-a
Com.E.D.O.	Comisia Europeană a Drepturilor Omului
dec.	decizie
dec. pen.	decizia penală
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediție
Ed.	Editura
ibidem	în același loc
idem	același autor
infra	mai jos
I.C.C.J.	Înalta Curte de Casație și Justiție
I.C.C.J. H.P.	Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Judec.	Judecătoria
lit.	litera
loc. cit.	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.n.	nota noastră
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pct.	punctul
pp.	paginile
P.R.	Revista „Pandectele române”
R.D.P.	Revista de drept penal
R.D.P.C	Revue de droit pénal et de criminologie
R.R.D.	Revista română de drept
R.S.C.	Revue de science criminelle et de droit pénal comparé
R.T.D.H.	Revue trimestrielle des droits de l’homme
s.n.	sublinierea noastră
s. pen.	secția penală
sent. pen.	sentința penală
supra	mai sus
SUBB	Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”, serie Iurisprudentia
Trib. (jud.)	Tribunalul (județean)
T.(M.)B.	Tribunalul (Municipiului) București
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
urm.	următoarele
vol.	volumul

II. Lucrări frecvent citate:

C. pen. adn.	V. Papadopol, I. Stoenescu, G.V. Protopopescu, <i>Codul penal al R.P.R. adnotat</i> , Ed. de Stat, București, 1948
Codul penal comentat	Th. Vasiliu, G. Antoniu, Șt. Daneș, Gh. Dărăngă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D. Pavel, D. Popescu, V. Rămureanu, <i>Codul penal al R.S.R. comentat și adnotat. Partea generală</i> , Ed. Științifică, București, 1972
Codul penal comentat, p.s. 1 (2)	Th. Vasiliu, G. Antoniu, Șt. Daneș, Gh. Dărăngă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D. Pavel, D. Popescu, V. Rămureanu, <i>Codul</i>

- penal al R.S.R. comentat și adnotat. Partea specială*, vol. 1 (2), Ed. Științifică, București, 1975 (1977)
- Culegere I (II, III, IV) Tribunalul Municipiului București, *Culegere de practică judiciară penală pe anul 1990 (1991, 1992, 1993)*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1992 (1993, 1994)
- Culegere V Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară penală pe anul 1994*, Ed. Continent XXI, București, 1995
- Culegere VI (VII, VIII) Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară penală pe anul 1995 (1996, 1997)*, Ed. Holding Reporter, București, 1996 (1997, 1998)
- Culegere IX Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară penală pe anul 1998*, Ed. All Beck, București, 1999
- Culegere X (XI) Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară penală pe anul 1999 (2000)*, Ed. Rosetti, București, 2001 (2002)
- Culegere CAB04 Curtea de Apel București, *Practică judiciară penală 2003-2004*, Ed. Brilliance, Piatra Neamț, 2006
- Culegere CAB05 Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară în materie penală pe anul 2005*, Ed. Universul Juridic, București, 2006
- Culegere ICCJ05 Înalta Curte de Casație și Justiție, *Jurisprudența Secției penale pe anul 2005*, Ed. Hamangiu, București, 2006.
- Culegere TB04 Tribunalul București, *Culegere de practică judiciară în materie penală 2000-2004*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2007
- Explicații I (II, III, IV) V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. I (II, III, IV), Ed. Academiei, București, 1969 (1970, 1971, 1972)
- Explicații preliminare I (II) G. Antoniu și colab., *Explicații preliminare ale noului Cod penal*, vol. I (II), Ed. Universul Juridic, București, 2010 (2011)
- Practica I G. Antoniu, C. Bulai (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1988
- Practica II G. Antoniu, C. Bulai (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. II, Ed. Academiei, București, 1990
- Practica III G. Antoniu, C. Bulai (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. III, Ed. Academiei, București, 1992
- Practica V G. Antoniu, C. Bulai (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. V, Ed. Academiei, București, 1998

-
- Repertoriu I V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977
- Repertoriu II V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982
- Repertoriu III V. Papadopol, Șt. Daneș, *Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981-1985*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988

CAPITOLUL I

DREPTUL PENAL ÎN SISTEMUL DREPTULUI POZITIV

§1. Definiție

1. Așa cum s-a afirmat în doctrina franceză¹, dreptul penal se aseamănă întrucâtva cu monumentele celebre, pe care fiecare crede că le cunoaște, fără a le fi văzut vreodată. Într-adevăr, noțiuni ca *omorul*, *recidiva*, *suspendarea executării pedepsei*, *tentativa* sunt cunoscute majorității populației, chiar dacă sensul lor în vorbirea curentă nu este întotdeauna identic cu sensul pe care aceste noțiuni îl cunosc în dreptul penal.

Această „popularitate” a dreptului penal își găsește numeroase explicații. Parafrazând o decizie celebră a Curții Europene a Drepturilor Omului², am putea spune că, dacă presa este „câinele de pază al democrației”, dreptul penal își asumă rolul de „câine de pază” al ordinii sociale, revenindu-i misiunea apărării valorilor fundamentale ale vieții în societate. Odată cu apariția societății, indivizii nu mai pot fi absolut independenți, persoana umană, prin însăși natura ei, fiind implicată în relații de colaborare, de schimburi sau de încredere reciprocă. Dacă sunt mai puțin importante, pentru majoritatea populației, condițiile de înregistrare a unui brevet de invenție, procedura falimentului sau impreviziunea în contractele de comerț internațional, fiecare individ trebuie să învețe, cât mai devreme cu putință, că este interzis să ucizi, să furi, să lovești sau să sechestrezi o altă persoană. Desigur, nu trebuie înțeles de aici că dreptul penal ar reprezenta singurul instrument de control social, el fiind doar o parte a unui sistem global, în care este implicată o întreagă serie de instituții sau microcomunități, cum este și cazul familiei, școlii, administrației locale, bisericii, întreprinderilor, asociațiilor³. În același timp, atât faptele care intră în domeniul de incidență al dreptului penal, cât și procesul de aplicare a normelor acestei ramuri fac obiectul unei intense mediatizări, iar ecoul lor social rămâne întipărit pentru mult timp în memoria colectivă.

În spatele acestei aparente accesibilități a dreptului penal se ascunde însă o ramură de drept de o remarcabilă complexitate, nu de puține ori cu un pronunțat caracter tehnic, în măsură să creeze dificultăți de aplicare atunci când instituțiile sale fundamentale nu sunt stăpânite în suficientă măsură de către practician.

---

¹ F. Desportes, F. Le Guehec, *Droit pénal général*, 11ème éd., Ed. Economica, Paris, 2004, p. 1.

² C.E.D.O., hotărârea *Observer și Guardian c. Marii Britanii*, din 26 noiembrie 1991, §59, disponibilă pe <http://www.echr.coe.int>.

³ H.H. Jescheck, T. Weigend, *Tratado de derecho penal. Parte general* (traducere din limba germană), Ed. Comares, Granada, 2002, p. 2.

2. Complexitatea despre care vorbeam este dovedită și de numeroasele definiții elaborate în doctrină, fiecare autor încercând să surprindă trăsăturile esențiale ale dreptului penal și elementele sale de particularitate în raport cu alte ramuri de drept. Cu titlu exemplificativ, vom prezenta în cele ce urmează câteva dintre aceste definiții. Astfel, în doctrina noastră mai veche s-a arătat că dreptul penal „constă în acele legi de drept intern prin care popoarele, în virtutea suveranității și în numele interesului general, organizează, prin organele lor legal constituite, apărarea socială contra infractorilor, determinând în acest scop infracțiunile, sancțiunile corespunzătoare și condițiile în care urmează a fi aplicate”¹. Într-o definiție mai recentă se consideră că dreptul penal reprezintă ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin incriminarea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice denumite pedepse, a faptelor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor celor care le săvârșesc².

În ceea ce ne privește, considerăm că dreptul penal poate fi definit ca *un ansamblu de norme juridice de drept public prin care sunt reglementate faptele ce constituie infracțiuni, precum și condițiile și consecințele angajării răspunderii în cazul comiterii acestor fapte*.

Toate aceste definiții privesc ceea ce doctrina înțelege prin noțiunea de *drept penal obiectiv*. Uneori dreptul penal cunoaște și o altă accepțiune, aceea de *drept penal subiectiv*, înțeles ca drept al statului de a crea și aplica normele penale (*ius puniendi*)³. De aceea, precizăm că, ori de câte ori noțiunea de *drept penal* apare fără a fi însoțită de vreo altă precizare, ea va avea sensul de drept penal obiectiv.

§ 2. Funcțiile dreptului penal

2.1. Preliminarii

3. Prin funcțiile dreptului penal înțelegem rolul pe care acesta, odată configurat pe baza principiilor sale fundamentale, trebuie să îl îndeplinească în societate. Funcțiile dreptului penal nu se confundă cu principiile fundamentale ale acestuia, căci, dacă principiile sunt în general extrase, așa cum vom vedea mai târziu, din prevederile constituționale, funcțiile dreptului penal țin de politica penală a statului la un moment dat și variază odată cu aceasta⁴.

Așa se face că, în doctrină, nu există un punct de vedere unitar cu privire la funcțiile dreptului penal și nici cu privire la relația care există între funcția dreptului penal și funcția pedepsei. Astfel, în vreme ce unii autori consideră că funcția dreptului penal și teoriile privind pedeapsa se află într-o strânsă legătură, așa încât orice teorie a

¹ N.T. Buzea, *Infracțiunea penală și culpabilitatea*, Tipografia „Sabin Solomon”, Alba Iulia, 1944, p. 4.

² C. Bulai, B. Bulai, *Manual de drept penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 7.

³ S. Mir Puig, *Derecho penal. Parte general*, Ed. Reppertor, Barcelona, 1998, p. 8.

⁴ D.M. Santana Vega, *Funciones del derecho penal y binenes jurídicos-penales colectivos*, Actualidad penal, 2001, pp. 142-143.

pedepsei nu este decât o teorie a funcției pe care trebuie să o îndeplinească dreptul penal¹, majoritatea doctrinei încearcă o delimitare a funcțiilor pedepsei de funcțiile dreptului penal, chiar dacă acestea nu pot fi complet separate.

Potrivit unei opinii², dreptul penal ar avea trei funcții principale: **a) o funcție de orientare a conduitei umane.** Această funcție, existentă și în cadrul altor ramuri de drept, în sfera dreptului penal operează prin aceea că își propune să descurajeze subiecții de la adoptarea unei conduite interzise. Efectul acestei funcții este variabil în timp și spațiu, depinzând de o serie de factori, între care: natura și întinderea sancțiunii, probabilitatea aplicării ei efective, timpul scurs între comiterea faptei și aplicarea sancțiunii etc.; **b) o funcție de intimidare,** realizată prin conținutul aflictiv al sancțiunii aplicabile persoanei care comite o infracțiune. Acest caracter aflictiv, deși există în cazul oricărei sancțiuni, trece pe primul plan în cazul sancțiunilor penale, spre deosebire de sancțiunile caracteristice altor ramuri, unde predomină caracterul reparatoriu. Nu în ultimul rând, funcția de intimidare se realizează prin caracterul infamant al sancțiunii penale. Chiar dacă în dreptul penal modern executarea sancțiunilor penale nu trebuie să ducă la înjosirea persoanei condamnatului, o hotărâre penală de condamnare este în continuare percepută la nivel social ca fiind însoțită de o oarecare notă infamantă; **c) o funcție de reeducare,** realizată în principal prin executarea sancțiunii.

Într-o altă opinie³, se rețin, de asemenea, trei funcții ale dreptului penal: **a) funcția represivă,** considerată ca fiind funcția principală a dreptului penal, având în vedere că acesta a fost creat pentru sancționarea, în interesul general, a anumitor comportamente periculoase pentru ordinea publică sau pentru viața în societate; **b) funcția expresivă,** realizată prin aceea că dreptul penal, prin reprimarea anumitor fapte, dă expresie valorilor fundamentale ale societății. Chiar și normele dreptului penal tehnic (economic, social) au valoare expresivă, căci și ele indică importanța acordată de legiuitor respectării anumitor dispoziții care reglementează exercitarea acestor activități; **c) funcția protectoare,** ce poate fi analizată sub un dublu aspect: protecția societății împotriva actelor ce aduc atingere valorilor fundamentale și, respectiv, protecția infractorului împotriva unei reacții abuzive din partea societății.

Alți autori rețin, în diferite formulări, două funcții ale dreptului penal: *funcția preventiv-educativă*, considerată ca principală, și, respectiv, *funcția sancționatoare*⁴; *funcția protectoare* ce decurge din misiunea dreptului penal de a apăra valorile esențiale ale vieții în societate, valori care pot fi individuale sau colective, și *funcția motivatoare*, ce constă în impulsivarea indivizilor de a se abține de la nesocotirea acestor valori⁵. Motivarea nu se poate realiza însă exclusiv prin normele dreptului penal, funcția motivatorie a acestuia fiind o continuare, o prelungire a funcției similare a instituțiilor aparținând altor ramuri de drept.

¹ E. Bacigalupo, *Principios de derecho penal. Parte general*, Ed. Akal, Madrid, 1998, p. 7.

² A. Pagliaro, *Principi di diritto penale. Parte generale*, Giuffrè Editore, Milano, 2000, pp. 8-12.

³ F. Desportes, F. Le Gunehec, *op. cit.*, pp. 23-27.

⁴ M. Basarab, *Drept penal, partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1999, vol. I, p. 6.

⁵ F. Muñoz Conde, M. García Arán, *Derecho penal. Parte general*, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 1998, pp. 64-70.